

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ В ПРОЦЕСІ МУЗИЧНОГО НАВЧАННЯ

Головна мета статті – виявити, як музичне навчання сприяє всебічному та гармонійному розвитку учнів.

The main aim of this article is to show how musical education helps all – round and harmonic education of students.

Одна з найважливіших та актуальних проблем нашої держави та освіти – це виховати всебічно, гармонічно розвинуту особистість. Сучасна педагогіка розробила таку систему виховання, яка висуває завдання формування особистості, здібної активно, творчо перетворювати дійсність.

Естетичне виховання – обов'язковий елемент формування всієї сукупності духовного багатства індивіда. Сам процес естетичного росту в становленні свідомості юнацтва повинен бути демократичним. Необхідно входження в свідомість учнів естетизації різних сфер життя суспільства, як засобу виявлення самореалізованих творчих задатків.

Естетичне виховання здійснюється системою цілеспрямованої

діяльності, орієнтованої на досягнення розвитку відповідних здібностей, навиків, а також отримання знань, які складають в сукупності необхідний суспільству рівень естетичної культури особистості.

Формування особистості – це складний багатогранний процес, який виступає в формі фізіологічного, психологічного та соціального становлення людини й визначений внутрішніми та зовнішніми природними та суспільними умовами. “Развитие и совершенство личности, особенно в детстве, приходит, главным образом, под влиянием воспитания. Воспитание “проектирует” личность преднамеренно и планомерно поднимает ее на новую ступень, движет ее в заданном направлении...” - писав Л. С. Виготський.

У загальній педагогіці термін “виховання” розглядається як спеціально організований процес, направлений на розвиток особистості вихованця. Вона вивчає цілі, зміст, засоби і методи виховання. Виховуючи, необхідно знайти засоби та способи педагогічного впливу, які найбільш підходять певному віку дітей.

Розвиток у дітей здібностей сприймати прекрасне в навколишній дійсності, в творах мистецтва, в природі, у ставленні до людей, відрізнити прекрасне від потворного, розвивати смак до прекрасного й здібності самому творити прекрасне – все це й є естетичне виховання.

Естетичний спосіб відображення світу завжди пов'язаний з пізнавальною та практичною діяльністю учнів. Естетичне виховання направлено на вирішення наступних задач:

- формування в учнів здібностей сприймати, відчувати, вірно розуміти та оцінювати прекрасне в навколишній дійсності та мистецтві;
- розвиток глибокого розуміння краси природи, здібності зберігати цю красу;
- оволодіння учнями знань, а також вмінь та навичок в таких видах мистецтв, як музика, спів, малювання, художнє слово, драматизація;
- розвиток творчих здібностей в учнів, вмінь, навичок відчувати та створювати красу в навколишньому житті, в школі, дома тощо;
- розвиток в учнів розуміння краси у відносинах між людьми.

У процесі всебічного розвитку особистості мистецтву належить відповідальна роль. “Хотя основой всестороннего развития личности является сама жизнь, в которой главную роль играет целеустремленный творческий труд, но жизнь без искусства – не формирует и не воспитывает человека целостного, всесторонне и гармонично развитого” [1].

Музичне виховання, в психолого-педагогічній літературі, розглядається як невід'ємна частина естетичного виховання учнів, підсумком якого виявляється формування загальної культури особистості.

У нашому суспільстві музичне виховання розглядається не як сфера, яка доступна обраним обдарованим дітям, а як складова частина

загального розвитку всіх учнів.

Видатний педагог В. О. Сухомлинський називав музику “могучим средством эстетического воспитания... Музыка – могучий источник мысли. Без музыкального воспитания невозможно полноценное умственное развитие ребенка... Умение слушать и понимать музыку – один из элементарных признаков эстетической культуры. Без этого невозможно представить полноценного воспитания” [4, 52-53].

Музичне виховання містить у собі два напрямки:

– формування духовних потреб учнів, їхніх моральних уявлень, інтелекту, розвиток ідейно-емоційного сприймання та естетичної оцінки життєвих уявлень;

– формування музичної культури учнів (розвиток здібностей до сприйняття музики).

Музика, завдяки впливу на людину, виховує естетичний ідеал – у цьому особливість її змісту. Вона є засобом формування інтелекту, емоційної культури, моральних почуттів, естетичного виховання.

Слід визначити такі види музичної діяльності:

– розвиток здібностей сприймати музику (слухання);

– творчо-виконавська діяльність (гра на музичних інструментах, участь у оркестрі, ансамблі, сольний та хоровий спів, ритміка тощо);

– музично-пізнавальна діяльність (розкриття закономірностей та особливостей в її історичному становленні та розвитку).

Слухання музики (її сприйняття та аналіз) – основний вид музичної діяльності в школі, якому належить ведуча роль в реалізації пізнавальної та комунікативної функції музики.

Головним компонентом сприйняття музики є емоційний відгук на її зміст.

Вирішення цієї проблеми пов’язане з необхідністю спеціально підбирати музичний репертуар та методику роботи з ним. Використовувати на заняттях в період слухання музики твори інших видів мистецтв (образотворче мистецтво та художня література), що підвищить музичне сприйняття та активізує аналіз музики.

Творчо-виконавська діяльність тісно пов’язана з пізнавальною діяльністю. Безліч форм музичного сприйняття прилучас учнів до знань з потної грамоти, закономірностей музичного мовлення, вчать усвідомлювати та виконувати музичні твори.

Удосконалюючи ту чи іншу форму музичної діяльності, необхідно враховувати такі принципи:

– комплексне рішення основних завдань в музичному вихованні;

– систематичність;

– поступовість;

– послідовність;

– повторність.

Усі наведені принципи дають можливість розширити світогляд, розвинути музичні здібності учнів.

Таким чином, якісний результат в естетичному вихованні учнів основної школи в процесі музичного навчання викладач досягає за умов:

- урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів;
- педагогічна взаємодія, співпраця та співтворчість вчителя та учнів;
- творчий підхід вчителя до навчального процесу (упровадження інноваційних та нестандартних методів навчання);
- вільний вибір навчальних завдань, спрямований на розвиток творчого потенціалу та забезпечення можливостей для їх самореалізації;
- активна позакласна діяльність (гуртки, студії, творчі вечори, відвідування концертів тощо).

Отже, естетичні цілі виховання несуть, насамперед, розвиваючий характер. У процесі музичного навчання створюються оптимальні умови для всебічного розвитку учнів та відбувається це тільки через діяльність.

Музичне навчання – пізнавальний багатогранний процес, який впливає на формування естетичного смаку, сприяє становленню характеру, норм поведінки, збагачує внутрішній світ людини, виховує любов до музичного мистецтва, формує моральні якості особистості.

Література:

1. Баранов С. П. Педагогіка // Учебное пособие для пед. училищ. – М.: Просвещение, 1981.
2. Выготский Л. С. Собрание сочинений. В 2-х т. – М., 1982. – Т.2.
3. Котляревский И. А., Полянский Ю. А. Актуальные пробелы музыкального образования // Музична Україна. – 1986.
4. Сухомлинский В. А. ст. “Серце отдаю детям” / Попов. В., Добровольская Н. Методика музыкального воспитания. – М.: Музыка, 1990. – С. 52-53.